

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrația tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47.

Corespondențele sunt a se adresa la
Redacția „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 20.
Epistole nefrancate se refuză. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSETIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rândul cu litere garmonde și timbru de 30 cr.
pentru fiecare publicare.

Prenumerării nouă la „Telegraful Român”

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Octobre-Decembrie al anului 1888, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumerație se trimit mai cu înlesnire pe lângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei, unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime să fie scrise bine, ca să se poată ceta.

Se atrage atenția on. domni abonați, al căror abonament se sfîrșește cu ultima Septembrie 1888, să-și înnoiască abonamentul, pentru că altfel expeditura va fi silită să stă espedarea foaiei*).

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în expedire se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Sibiu, 21 Septembrie.

Guvernul român a disolvat corporile legiuitoră, și a pus la cale alegeri noi, ca țara să se poată pronunța, încât ea voiesc să fie condusă de actualul guvern, și după modalitatea, cum crede el, că este bine, ca țara să fie guvernată. În raportul către capul statului, în care se cere disolvarea corporilor legiuitoră și escrierea de noi alegeri, guvernul accentuează, că necesitatea nouelor alegeri o a simțit dela începutul funcționării sale, nu o a cerut însă atunci, căci spiritele erau turburate, și nu se putea aștepta alegeri libere neinfluențate de întâmplările, care se păreau, că voesc să ia dimensiuni mari, și să producă neințelegeri în cele interne.

Guvernul român de bună seamă a avut puternice cuvinte, pentru cari aşa a vorbit către rege, și scim cu toții, că mișcările țărănilor insuflau serioase îngrijiri, mai cu seamă, după ce presa din Viena începând a se ocupa de căi cu mișcările agrarie din România.

La aceste greutăți se mai alătură și agitația de presă română după retragerea domnului Ioan Brătianu dela guvern.

Nu ne-am amestecat nici odată în luptele de partidă din regatul vecin. Nu o facem nici acum. Vom urmări cu atenție dezvoltarea lucrurilor, și

ne vom bucura, dacă ea va lua o direcție sănătoasă, și va înceta vahementa luptă de partide, manifestată în presă, care în cele mai multe cazuri degenerăză în personalitate în așa măsură, încât trebuie să supere pe ori ce român bine simțitoriu.

Înțelegem libertatea de presă numai atunci, când discută principii, și se ține la o demnitate, după cum cere interesul causei, care-l reprezentă. Nu înțelegem însă anarchia observată de căi în presă din regatul vecin, anarchie, care cu nimic nu poate contribui la crescerea politică a poporului român, și la consolidarea increderei în instituțiunile create pentru prosperarea cetățenilor.

Și pe noi tare ne mâchnesc, când vedem trăsă în discuțiile politice dinastia, și persoana regelui, când vedem, că se scrie cu atâtă dispreț despre capul statului. Libertatea de presă în asemenea cazuri a degenerat, după cum am săzis în anarchie, după cum nicăieri în statele moderne europene.

Toate acestea însă sunt afaceri interne ale fraților din regatul vecin, pe cari ei și le vor pune la cale, după cum cred, că o cere interesul statului și demnitatea națiunii.

Pe noi ne privesc mai de aproape presa din România întrucât în timpul din urmă a început să se ocupe de noi mai intensiv, și a tracta cestuii de ale noastre, după cum nouă nu ne poate veni la socoteală, căci noi avem interese să trăim aici în statul ungur neconturbăti în nisunile noastre culturale, de a fi cei mai folosiți cetățeni ai patriei; avem interese să trăim aici în pace, și vom să trăim în pace.

Și nouă românilor de aici presa din România nu ne face nici un serviciu cu articoli sei despre sfârșirea Austriei, sdobuirea statului ungar, și crearea unei mari Daco-României până pe la Tisa.

Din contră asemenea enunțări copilăresc, cari s'ar părea, că sună a ceva, pot ghidii ștările unor oameni, cari nu mai pot perde nimic, pot să facă și un svon oare care printre oamenii de dincolo, cari n'au înimă pentru durerile noastre, noauă însă nu ne fac nici un serviciu, din contră ne îngrănează poziția.

Și nouă ne vine să credem, că publiciștii din România, scriind asemenea lucruri la adresa românilor, stau în convență cu neamicii dezvoltării noastre culturale, făuresc pretețe, ca apoi presa din statul nostru să dea alarmă, și să pună platonismul altora în cărca noastră, ca cu atât mai tare să fim apăsați.

Alipirea noastră de acest stat este dovedită cu întreg trecutul nostru și cu loiala noastră ținută în prezent.

O trage la îndoială presa ungurească cu insinuația de gravitate în afară, o trage la îndoială și presa din România, când tractează fără considerare la noi cestuiile noastre interne.

Aceasta ne doare pe noi.

De aceea dicem: Noi nu ne amestecăm în afacerile voastre interne. Avem înimă românească. Ne doare vădend, că vești secați puterile în lupte de partidă, și trageți în tină până și persoana regelui. Ne doare o astă destrăbătare în discuțiile publice, însă mai mult nu facem, decât ne exprimăm durerea.

Dați-ne pace și voi, nu ne mai îngreunați poziția. Dacă nu ne puteți face bine, cel puțin nu ne faceți greutăți pe aceasta cale.

Aceasta o corem în interesul conservării noastre naționale.

Revista politică.

In urma victoriei strălucite, ce socotesc cercurile guvernamentale, că au câștigat prin dojenirea episcopalui Strossmayer, în cercurile politice din Croația se ivesc o activitate mai energetică. Banul Croației însuși a întreprins o călătorie prin locurile acelea, pe unde nimenea n'a simpatizat cu partida lui. Și foile regimului publică rapoarte lungi despre călătoria banului în Zagoria, o parte a țării, unde mai anii trecuți se înscenără serioase răscoale, cari au insuflat mari îngrijiri, și cari numai prin puterea armelor au putut fi înăduși. Scopul călătoriei e vădit. Banul caută pe toate căile a strica cuibul starcivicienilor, de care se impedează la tot pasul. Faptul acesta însă nu e vădit cu ochi buni din partea foilor opoziționale și articlii lor ghimpăzi provocă mare sensație în toate părțile.

Dieta stiriană, a cărei sesiune s'a început la 27 Aug. a. c. săvârșindu-și lucrările s'a terminat. Desbaterile s'au urmat în mod mai pacnic ca în anii trecuți, obiecte deosebit de importante însă nu s'au desbatut.

Mai sensationale sunt scirile, ce sosesc dela dieta Austriei inferioare. Călătoria împăratului german la Viena a dat ansa la vahementă interpelații și discuții, ceea ce vădesce în mod eclatant, că nu toți nemții sunt entuziasmați pentru prusieni și pentru actuala politică a monarhiei noastre. Antisemiti au interpelat, că pentru ce s'a oprit arboreala steagului negru-roșu galben cu ocasiunea sosirei împăratului Wilhelm al II-lea, la ceea ce s'a reșpus, că nu corespunde relațiilor concrete și poate provoca nedumeriri, cari nici decât nu sunt de dorit în actuala stare de lucruri. Idealul urmărit prin astfel de tendințe nu se va realiza nici când,

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istorie.

(Urmare.)

Date și documente privitoare la istoria bisericei din părțile Oradei-Mari.

4. Extractus Protocolli Sessionis Consistorialis Nr. 30-a Augusti st. vet. in Opido Varad-Velence anno 1793 coelebratae.

Sessio Prima.

I.

Perlectae sunt Litterae Suae Illustratiss Domini Episcopi Dioecesani Aradinensis Pauli Avakumovics dtto 24-ae Augusti st. vet. a. c. ad Venerabilem Clerum et Inclitam nationem Graeci non uniti Ritus Districtus M. Varadinensis expeditae quibus Altissima Resolutio Cesareo Regatum medio praevigentis antea Cancellariae Illyrico Aulicae sub dtto 28-ae Februarii Nr. 736 tum etiam via Excelsi Consilii Regii Lttlis Hungarici dtto 25-ae Ianuarii 1793 Nr. 2157 ad Suam Illustratatem de Clementissime Resoluto et pro Faciliore administratione Negotiorum Dioecesis in Districtu M. Varadinensi, in Varad-Velencze erigendo Consistorio Graeci non uniti Ritus emanata, ac una. Mandatarius Suae Illustratatis Reverendissimus Dominus Archimandrita

Hodossensis Theodosius Ioannovics eius. adjunctus Episcopalis Secretarius Paulus Mihok fine illius Consistorii erigendi Installandi ac Ordinandi ad Varad-Velencze emissus esse notificatur, id quod etiam Inclitae Universitatii Gremialis Cottus Bihariensis pro debito Notitiae statu datum est. Cum autem praeprovocato Cancellariae Illyricae Decreto Praeses Assesores Notarius et Fiscalis Consistorii illius resolvantur: Ideo quemadmodum in sensu eiusdem Decreti Admodum Rndus Dominus Protopresbyter M. Varadinensis Theodorus Arsztis Rndiq Domini Parochi Varad-Velencensis Ioannes Klinton et M. Varadinensis Ioannes Böjthy ac una Protopresbyteratum prior quidem Pestensis, posterior autem Lunkeński Administratores, pro Assessoriis resoluti deposito praevie Juramento pro talibus constituti sunt, ita etiam ex Candidatis Admodum Reverendis. Dominis Protopresbyteris Ioanne Steff Belinesiensis, Basilio Koosdjan Pap-Mezöensi Ioanne Popovics Beeliensi, et Rndo Domino Nicolao Pojnar Parochio ac Vicario Pestensis; duo adhuc Belenesiensis quippe Protopresbyter Ioannes Steff et Parochus Pestensis Nicolaus Pojnar ex reflexione numerosae Nationis in partibus Belenesiensibus de gentibus mutuis votis, et sufragiis pro Consistorialibus Assessoribus electi et adjurati extiterunt, ac dictus Protopresbyter Theodorus Arsztis primarius Assessor, in absentia Ordinarii et Naturalis hujus Consistorii Praesidis Illusterrissimi Domini Dioecesani Eppi Aradinensis pro

supplente Praeside denominatus est, Pro Notario autem Consistoriali, siquidem in eodem notitia plurium lingvarum latinae praesertim Valachicae et Hungaricae multae item Oficiosae scriptitationes, ut plurium Valachice requirentur Dominus Moyses Arsztis deposito Officii sui Juramento denominatus et constitutus fuit. Fiscalis autem aequa per praeprovocatum Decretum Aulicum Altissime quidem applicatid sensu tamen Litterarum Suae Excellentiae Domini Archy-Eppiscopi et Metropolitae Carloviciensis Domini Stephanii de Stratimirovics ad Suam Illustratatem Dominum Eppiscopum Dioecesanum sub dtto 8-ae May a. c. dismisarum defixo salario eidem Fisicali resoluto denegato, electio et Constitutio usque ad salarii illius iteratam resolutionem per dictam Suam Excellentiam Dominum Archy-Eppiscopum et Metropolitam Carloviciensem sensu ejusdem sub dtto 24-ae Iulii a. c. ad Dominum Dioecesanum exaratarum Litterarum mediante representatione expeditam dilata extitit, Facta dein per Reverendissimum Dominum Archimandritam et Mandatarium Episcopalem Theodosium Ioannovics, tam Venerabilis Clero, sum etiam Ind: Nationi Districtus M. Varadinensis de erecto hocce Consistorio multis ab annis solicitato succincta et accomoda Oratione ac Gratulatione per praedictum Dominum Protopresbyterum M. Varadinensem Theodorum Arsztis humiliis Gratiis reditis ac denique Consistorio huic modilitate erecto ad constituto B. Rescripto Declaratoris

de altcum arborarea steagului ar fi cu totul în contra-dicere cu caracterul serbarei.

Autorul memorilor publicate în „Deutsche Rundschau“ se poate constata în cele din urmă că cea mai mare siguranță, că e Geffken. Densul a întreprins o călătorie, și simțind ceea ce-l asteaptă, s-a reîntors, și de bună voie a voit să se predea judecătoriei. Poliția însă nu l'a lăsat să-și execute planul, ci la gara din Hamburg a pus mâna pe densul. Procesul intentat de cancelarul e încurgere. Cancelarul are însă de lucru cu o persoană de mare importanță pe terenul politic. Geffken se consideră ca contrariu politicei urmărite de Bismarck.

In ceea ce privesc revisuirea constituției din Franța se impărtășesc următoarele: După vestile lătite în cercurile parlamentare, regimul să stabilit linia de conduită în cestiunea revisuirii constituției. După mari înordări, ministrul Floquet s-a hotărât, că la redeschiderea camerelor să prezinte îndată un proiect de revisuire, astfel încât să delăture ori ce altă inițiativă în cestiunea aceasta. Înainte de toate însă ministrul va cere ca camera să-i voteze încredere, pentru că să fie sigur cu reeșirea planului seu și sigur de învingere, când săr incumeta vr'un monarchist sau boulangerist al combate. Prin aceasta urmăresce însă Floquet și o altă politică. Votarea încrederei va fi tot de odată unirea tuturor partidelor republicane și întărirea lor contra atacurilor opoziționale, pe de o parte, iar pe de alta, partidele opoziționale vor cere înșile desbaterea proiectului, care va și avea succușul așteptat.

În dilele din urmă, Sir James Ferguson, subsecretariul de stat englez, să sprijină asupra afacerilor externe ale Britaniei mari și asupra situației politice europene. Nu s'a aflat timp, ca timpul de trei ani încoace, în care statul englez să se afle în mai bune relații cu toate celelalte state. Concluzând, după semnele timpului, el sporează și poate chiar afirma, că nu se va întâmpla în curând timp sdruncinarea păcei europene. El crede, că lordul Salisbury să căștigă neperitoare merite pentru situația actuală.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Din marginea Câmpiei, 15 Septembrie, 1888.
Sunt oameni din inteligență și dintre rustici, unii căi și alții contra comasărilor. Sunt unii fără nici o palmă de loc, și prin urmare nu ar avea nici un interes în comasări, și totuși pledează pentru ele, fiind de părere, că acele sunt de comun folositoare. Sunt apoi unii proprietari mari și mici, cari stăruesc, pentru comasare de sigur mai mult pentru aceea, pentru că ei înainte de a cere comasăria își fac calculul, că prin comasări numai căștiga pot, în ori ce privință.

În dilele trecute am audiat pe doi bieți săteni din Thür, vorbind, că acolo se va face comasări cerută de baron, de proprietarii jidani și chiar și de capitulul din Blaș. Cu inimile zdrobite și ingrijări se vedea a fi ei, căci între altele unul spune: „acum avem unii chiar bune locuri, dară dacă se va face comasări, vom căpăta de cele rele, căci domnii ţin cu domnii nostri.“

Sunt armeni și jidani imbogătiți, dela 1848 încoace, deveniți posessori prin cumpărarea de bunuri dela fostii domni și posesioni dela fostii iobagi. Sunt advocați imbogătiți în 6—10 ani și deveniți în comune proprietari de posesioni prin cumpără-

to 16 -ae Iulii 1779 Nr. 3641 Beniquitem Systemate Consistoriali dtto 17-ae Iunii 1782 Nr. 4112 emanato neenon supra attacto Decreto Aulico et Excelsi Consilii Intimato pro norma Directione et notitia admanuatis existentibus.

Determinatum est.

Altissimam hanc Resolutionem pro singulari Suue Mattis Caesareo Regiae Venerabili Clero et Inclitae Notioni Graeci non Uniti Ritus contestata Clementia homagiali devotione recognosci, et tum eundem Clerum et Nationem ad inviolatam Suue Maiestati debitam Fidelitatem tanto magis confirmari, tum etiam Judicium hocce Consistoriale in Causis ad illud pertinentibus ad sedulam et promptam Justitiae Administrationem obligari.

IX.

Confesiunea credinței unitarilor după un document din anul 1752.

Confessio Fidei Unitariorum in Transilvania, quam Michael Szent Abráhami Superintendens Anno 1752 suis Assectis hungariis hisce Litteris Encyclicis propositi.

Honorabiles Domini, Dilecti in Xto Fratres!

Gravi cum Animi dolore intelligimus multiplicem Clarissimorum Fratrum Nostrorum Unitariorum in rebus Fidei scisionem: credunt nempe, quod volunt,

rea acelora cu sume bagatele la licitații, cari toti cer comasăția. Sunt apoi chiar și dintre preoți și protopopi, cari cer comasăția pentru că bisericile au oare-și cari favoruri la comasăție, desconsiderând însă faptul, că comasățile sunt și acolo dăunoase, unde nu sunt proprietari mari și armeni sau jidani, căci prin aceea, că bisericile poate capătă pământuri mai bune, săracind poporenii, nu se pot învătuți nici preoții, pe cari poporenii îi susțin. Principiul scrinit, pentru care cer mai ales comasăția proprietari mari e: că de ce tîn și supușii mai săraci ai statului căte o vacă pentru nutrirea copilașilor lor cu lapte, căte un porc etc., dacă ei nu posedă pământ în hotar, neținând cont de qisa germană: „Leben und leben lassen“.

Să ne aducem încă aminte și de dicerea latină: „Virtus solidum est, et stabile bonum: opes ab uno ad alium demigrant.“ Numai vîrtutea este un bun tare și statornic, bogățile se mută dela unu la altu. Un cive din un oraș sau sat, astăzi cu posesiuni întinse, nu poate să, ca mai curând sau mai târziu nu va deveni sărac, dacă ținem în vedere alta qisa latină: Nemini dum vivit dicere licet: hoc vel illud non patiar“; nimic nu poate să, că păna trăiesc nu va păti nenorocirea asta, sau alta; nu poate să, că bunul lui comasat nu va veni în posesiunea cine scie a cui, că copii sau nepoții lui nu vor rămâne săraci și că atunci în acel sat sau oraș ei încă nu va putea ține o vacă, capră, etc. Așadar comasăția este un bine relativ sau particular, nu comun; celui bogat îi face bine, cel sărac trebuie să peară, că nu și poate ține nici o găscă, pe când greutățile comunale, trebuie să le poarte și ei.

Mai voiesc să amintesc aici! În o comună din apropiere este numai un proprietar, — domn, — care a esoperat aplicarea comasății în butul tuturor sătenilor sătenilor de a împedeca. Pământul din hotarul acelei comune nu este prea fructifer, dar păna calcă hotarul ciurda de vite și oile etc. a sătenilor și mai căru și gunoiul de acasă, se face destul de bune bucate; că să facă comasăția, nici pământul comasat al proprietarului nu a produs bucate, nici în cantitate nici în calitate ca mai năște; proprietarii a săracit totaliter, dar au săracit mai tare sătenii cei fără pământuri, cari sunt chiar peitori de foame.

Plângerile sătenilor, pe unde său facăt comasăția sunt generale și de aceea, că ei au trebuit să suferă reducții mari în vitele cornute etc., deoarece nu mai au pășunat comun, acela sunt siliți să luă în arăndă grea dela proprietarii cei mari.

A pledat dl inginerul Cornea nu de mult în „Tribuna“ pentru comasății. Eu nu cred, că acel domn să o fi făcut această cu oarecare calcul special ca ingineriu, dar eu din cele esperiate păna aci sfătuiesc pe ori cine să nu și dorească comasăția, ci unde numai pot să cerce pe cale permisă a o împedeca.

T. bre 1887, ca deputat dietal, deveni membru al legislației. În calitatea aceasta adresai în luna lui Octobre, 1887, o epistolă oficială către dl Péchy Tomas, pe care, asemenea în mod oficial, o am comunicat la 14 Octobre, 1887, cu alegătorii mei și acest comunicat oficial al meu să a pus ca obiect al acuzației în cauza de presă. Împregiurarea, că în timpul numit nu m-am prezentat în parlament, nu mi-a schimbat calitatea mea de deputat.

Acuzațorul public ar putea să dică însă, că toate aceste exemple se referă la alte cestiuni și nu la cestiunea de naționalitate. Dar cestiunea naționalităților este tot așa un obiect constituțional și legislativ, ca ori care altă cestiune și deputatul are dreptul și datoria de a se ocupa cu ea tocmai așa, ca cu ori-ce altă cestiune. Dar încă și pe terenul cestiunilor de naționalitate, unii dintre deputații săi ardeleni au continuat în cei 7—8 ani din urmă atât în presa din patrie, că și în cea din afară, în legătură cu mișcarea cunoscută de „Schulverein“, o astfel de agitație, care pentru naționarea maghiară apare cu mult mai păgubitoare, decât imprimatul meu. Si totuși nu s'a tras la răspundere în asemenea mod nici un deputat sau, pentru că guvernul și făcea cu aceștia a respectat imunitatea libertății de cuvânt a deputaților.

Constituționea maghiară are părți scrise în legi și în ordinații cu putere de lege, dar are și astfel de părți, cari, deși nu sunt scrise, au fost sănătate printre prăcaș de seculi. Un asemenea drept constituțional vechi este și acela, după care deputatul dietal ales se poate sfătuiri liber cu alegătorii sei și poate să comunice cu aceștia cugetele, ideile și proiectele sale, atât pe calea presei, că și în scris și verbal. Dacă acest drept s-ar denega, săr nimici, sau să se restrinje, atunci săr și cu sistemul de reprezentare și cu constitutionalismul, ce se basează în el. Între deputații și alegătorii sei nu există contract; alegătorii nu au drept de îndrumare și da revocare față cu deputatul, și deputatul nu are drept de dispunere asupra alegătorilor. Așa dar raportul dintre deputat și alegătorii sei trebuie să consistă în unitatea convicției asupra cestiunilor publice ale legislației, care unitate este însă cu totul imposibilă, dacă se restrinje dreptul de liber cuvânt și de liberă sfătuire între deputații și alegători și dacă lângă deputații stă procurorul și procedura penală, ca să tirască înaintea judecătoriei penale cuvintele, ideile și proiectele pronunțate în scris prin cuvânt sau prin consfătuire.

Ar fi în mare rătăcire acela, asupra constituției patriei noastre, care ar susține, că imunitatea deputatului în ceea ce privesc dreptul său de liber cuvânt și folosirea acestui drept se mărginesc numai între zidurile clădirii parlamentului, și că afară de zidurile acestei el nu mai există. Acest drept și această imunitate trebuie să se extindă de fapt și asupra schimbului de idei dintre deputat și alegător, întâmpinându-se aceasta pe calea presei, a scrisoarei, sau a vorbirei, pentru că fără de aceasta raportul dintre deputat și alegător și-ar pierde caracterul său moral și instituțională reprezentanții poporului ar degenera în usurpare.

Dreptul constituțional al deputatului de liber cuvânt și de liberă sfătuire față cu alegătorii săi totdeauna a fost respectat și susținut neatins atât din partea dietelor, că și din a domitorilor și a guvernelor și sunt triste acele pagini ale istoriei constitutionalismului patriei noastre, cari mărturisesc despre vătămarea acestui drept. Înainte cu 50 de ani guvernul a vătămat acest drept constituțional în persoana baronului Nicolau Veselényi și a contelui Gedeon Rhaday și din cauza cuvintelor scăpate și a proiectelor pronunțate în cursul unei discuții, ce a urmat înaintea alegătorilor în cestiuni privitoare la legislație, au tras la răspundere pe baronul Nicolae Veselényi și pe contele Gedeon Rhaday și i-au tirat prin procuror înaintea tribunalului penal. Dar procederea aceasta a guvernului a fost declarată în dietă de către trimișii tablei de un gravamen constitu-

atque ideo multi Nomine sunt tantum Unitarii. Cujus mali Causa non est alia, quam diverse, sibique oppositae multorum Circa Articulos Fidei Quaesciones. Placuit itaque generalē edere, ac omnibus proponere Fidei professionem, cui omnes Unitarii ad extremum usque spiritum noverint sese Confirmare. Quae quidem Sanctae Religionis nostrae Professio sequitur in hunc modum :

1-mo. Credo in unum Deum omnipotentem, sed non ab aeterno Patrem, Creatorem Coeli, et terrae, secundum visibilem, sive Antiquam Creatitonem: et unum tam in esentia, quam Persona: cui Similis nec in Coelo Filius, aut spiritus Sanctus, nec in terra est quisquam, solusque Divina dignus adoratione.

2-do. Credo in Jesum Christum Unigenitum, sed non Naturalem DEI Filium, neque natura DEUm, sed tantum DEUm, Qui ex essentia Patris nunquam genitus, sed Conceptus est de Spiritu Sancto, idest: ex virtute, sive voluntate DEI et natus ex Maria tempore Conceptionis pura Virgine, et Creatus a DEO Patre, qui nihil commune habet cum esentia, Persona, vel natura DEI Patris, sed a peccato Nos liberavit, Nobis hominibus similis, per quem Pater creavit omnia in nova Creatione, sive regeneratione, Qui propter Nostram salutem natus, passus, occisus, et sepultus est, et descendit ad inferos vere, non ad Limbum, vel Purgatorium, utrumque enim Comentum est, sed ad tumbam, sive sepulchrum. Et resurexit, sed non

propria virtute, quoniam ne quidem Nomen JESU ex proprio merito accepit, sed ex gratia DEI. Sedet ad dextram Patris, inde venturus est adjudicandum, et Regni Ejus Finis erit, quum restituat omnia Patri, et ipse etiam Xpus subjicietur DEO, ut DEUS Pater sit omnia in omnibus, Dignus tamen est adoratione, quoniam qui non honorat filium, non honorat Patrem.

3-to. Credo Spiritum Sanctum, sed non in Spiritum sanctum, qui nec essentiam, nec Personam habet, sed esse virtus sive dextera DEI, qui nunquam est adoratus, nec unquam adoratur, per quem locutus est DEUS per Prophetas, et hodie per eum diriguntur fideles ad omnem veritatem.

4-to. Credo Sanctam Catholicam Apostolicam, sed non Romanam Ecclesiam. Confiteor aeternam eorum salutem, qui in quatuor recepsis religionibus bene operantur, vitamque agunt irreprehensibilem.

5-to. Credo vivorum Sanctorum Communione nego mortuorum, quos aliquid de nobis scire, a fortiori nos ab ipsis apud DEUm adjuvari, penitus perneggio.

6-to. Credo duo Sacra menta, Baptismum videlicet, et Coenam Domini, neutrum tamen credo ad salutem plane sufficere.

(Va nrma.)

onal din cele mai grele ale ţărei și dieta nu s'a liniștit până atunci, până când nu s'a delăturat acest gravamen. Francisc Deak, acest înțelept al națiunii de fericită aducere aminte, vorbind la această cestiu în sedința restrânsă a deputaților, ținută la 2 Octobre, 1839, și accentuând plângerile privitoare la liberul cuvînt și la greaua chemare a legislatorilor, și-a terminat discursul cu următoarele cuvinte: „Dacă asupra catelor acelora, cari au pășit pe cărarea de legislator, atâtăna paloșul puterii supreme, atunci s'a sfîrșit cu progresul în Ungaria. Dacă vom ajunge aici, cinstite ordine și sfaturi, atunci mai bine să ne dăm jos de pe acel pedestal de legislator, care între asemenei împregiurări, desigur, că va fi națională mai mult spre rău, decât spre folos.“

De 40 de ani există în patria noastră constituția, ce se intemeiază pe principiul de reprezentare a poporului în parlament. În timpul acesta au fost conchamate 10 diete și în parte au și fost ținute, și în acest timp niciodată nu s'a întemplat ca, un guvern legal unguresc să fi tras înaintea judecătoriei penale prin procuror pe un deputat pentru asemenei idei și proiecte, pe care acesta în calitatea sa de deputat le-a comunicat în mod oficial cu alegătorii sei. Pe timpul stării de asediu sub Haynau s'a întemplat în adever un asemenea lucru cu deputații dietei dela 1848, dar guvernarea lui Haynau nu este considerată în istoria vieții statului nostru nici ca maghiară nici ca legală.

Un guvern legal maghiar n'a intentat nici odată un asemenea proces, ca acela al lui Doda. Cu toate, că fost au deputați, ale căror idei și proiecte de multe ori au lovit mult mai tare în legea penală, decât acest imprimat, prezentat aici ca obiect al acuzației.

In comitatele Pesta și Heves, deputații Nyári Pál și Németh Albert au pășit la anul 1869 cu astfel de proiecte, care conțineau coordinarea comitatelor, agitație contra autorității generale a guvernului statului și ținută spiritele în mare iritație: lucruri, contra căror s-ar fi putut aplica nu numai unul, ci mai mulți din articulii codicelui penal.

Guvernul însă a respectat și a ținut de sfânt dreptul de liber cuvînt al deputaților și când agitația ajunsese să fie foarte mare, el (guvernul) a trimis în numitele comitate comiți noi, și comisari reg., dar asupra deputaților n'a făcut presiuni, intentând contra lor procese criminale. Înainte de asta cu 8 ani, deputatul dietal Szalay Imre a convocat pe alegătorii sei la Lölle și în formă de programă a desvoltat înaintea lor necesitatea și oportunitatea introducerii republikei. Un astfel de program, la cas dacă s-ar realisa, ar aduce cu sine returnarea sistemului nostru constituțional monarchic și detronarea dinastiei; guvernul însă nici pentru aceasta n'a voit să-i vadă dreptul de liber cuvînt, ce în constituție stă pe o basă atât de puternică.

Prin atacarea unui drept, pe care constituția patriei noastre îl garantează fiecărui membru al parlamentului, și pe care dela introducerea reprezentanții poporului fiecare guvern legal l'a respectat necondiționat: se premerge cu un exemplu, care acum, ce-i drept, apăsa numai pe unicul deputat de naționalitate română, dar în urma căruia fiecare bărbat opozițional din legislație va fi tras înaintea judecății pentru declaraționile, ce le-a făcut alegătorilor sei. La ce rezultat duce aceasta, las-o judece stimătorii sinceri ai adevărătei libertăți.

Sunt epoci, când oamenii nu scu să se înșuflețescă, nu vreau să-și tragă seamă de aceea ce fac și perdițănd timpul cu lucruri mărunte, preocupări de miciel lor frecări, perd din vedere principiile și libertățile cele mari, și pe neobservate sufer, ca, în mâinile unui guvern destru și postitoriu de domnie, drepturile și libertățile să se nimicească și să remâne la rolul de simple parole. Dupăcum se vede, o asemenea epocă este și epoca de acum. Si se poate, că acum i va succede acuzatorului public acest proces, dar scu abuna-seamă, că ear va veni un timp, și încă nu peste mult, când acest proces și aceasta condamnare se va privi ca o caricatură a justiției și ca o vătămare a constituției, precum sunt private procesele aceleia, asupra căror Francisc Deak și-a pronunțat părerea sa condamnătoare la an. 1839.

(Va urma.)

Invitare.

Domni membri ai despărțimentului IV (Sas-Sebes) al Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, precum și alți iubitori de progresul poporului român se invită prin aceasta cu toată onoarea a participa la adunarea generală a despărțimentului, ce se va ține la 28 Octobre a. c. st. n. în comuna Saschiori.

Sas Sebes, în 30 Septembrie, 1888.

Direcționea despărț. IV.

Ioan Piso,
dir.

Daniel David,
actuar.

Varietăți.

* (Serbarea onomasticei Majestății Sale) Astăzi fiind onomastica Majestății Sale, Escoala I. P. S. Domn archiepiscop și metropolit, asistat de mai mulți asesori consistoriali, și fiind de față întreg gremiul consistorial precum și corpul profesoral din seminariul „Andrei“, dimpreună cu elevii din ambele secțiuni, — a sevărît la 10 oare a. m. în biserică din cetaie utrenia și „Docso-

logia“, și apoi a cetit rugăciunea prescrisă pentru sănătatea și fericita viață a Maj. Sale.

* (Denumiri.) De capelani militari clasa a II-a au fost denumiți Ioan Șinca și Nicolau Mateiu, preoți gr. or. din archidiaconatul.

* (Vînătoarea de la Gurghiu.) Din Gurghiu se scrie, că Alteța Sa principale moștenitoru, Rudolf, va sosi la Gurghiu în 8 Octobre a. c. dimineață și încă în aceeași zi se vor începe vînătoarele. Despre animalele sălbaticice nu s'a putut face un raport mai detaliat, căci în urma secretei nu li s'a cam prea dat de urmă. Se asigură însă, că la tot casul vînătoarea va fi bogată.

* (Iubileu.) Clerul și poporul din tractul Chișineului (diecesa Aradului) a serbat cu mare insuflare iubileul de 50 de ani al preoției părintelui protopresbiter Petru Chirilescu, carele a lucrat cu o exemplară activitate 50 de ani în via Domnului. În decursul preoției sale de 50 ani, a fost 25 ani protopresbiter. La banchetul imposant s'a toastat pentru Maj. Sa monarhul pentru Escelenția Sa Domnul archiepiscop și metropolit Miron Romanul Ilustritatea Sa episcopal diecesan Ioan Mețian. etc. etc.

* (Dela adunarea generală a comitatului Sibiu.) În absența comitelui suprem, adunarea generală s'a deschis de vice-comitele, Gustav Thalmann, și în decurs de 4 ore, s'a pertractat 96 obiecte de desbatere. Obiectele mai importante sunt: Stabilirea proiectului pentru acoperirea speselor administrației comitatului cu 55.640 fl.; proiectul de spese pentru iurisdicția fondului pentru bolnavi — după raportul comisiunei permanente — s'a primit și s'a pus arunc cu 2% dela darea directă; perceptiunile fondului regnicolariu s'a preliminat cu 6167 fl. 18 cr. și erogăriile tot cu atâtă; tot d'odată s'a votat pentru imbunătățirea acestui fond arunc de 1% dela darea directă. S'a preliminat perceptiunile fondului pentru drumurile comitatului cu 98.512 fl. 60 cr. în bani și 300 fl. în hârtii de valoare; ear erogăriile cu 125.000 fl.; astfel, că rezultă un deficit de circa 27.000. Alegerile de întregire s'a determinat pe 16 Dec. a. c. și s'a reales președintii comisiunilor de alegere. În locul răposatului Iuliu Michaelis s'a ales Dr. Ioan Roth în comisiunea permanentă; în locul reposatului Iacob Bologa s'a ales Dr. Aurel Brote în comitetul central de alegere; Dr. Nicolau Maier tot în locul răposatului Iacob Bologa în comisiunea superarbitrară; protonotarii comitatensil Cornelius Tobias va înlocui pe vice comitele ca președinte la alegeri. De reprezentante al fiscalatului comitatensil s'a aclamat pro 1889 avocatul Ludovic Klein.

* (Din Buda-Pesta). „Coresp. budap.“ împărtășește, că dieta se va ocupa în a doua sesiune de toamnă cu multe cestioni de o importanță deosebită. Înălță după deschidere va prezenta regimul felurilor proiecte, între cari se amintesc în prima linie două proiecte, ce le va așterne ministrul honvedimie Fejérvary, între cari primul se va ocupa cu armata regulată, ear al doilea cu honvedimea. Si anume: art. de lege 40 din anul 1868 nu se va prolungi simplu pe deces ani, ci guvernul va veni cu un test cu totul nou referitor la forța armată și tot așa se va prezenta un nou proiect pentru honvedime. Si fiind că legea pentru armată se va modifica, se simte necesitate, ca honvedimea să se organizeze conform armatei comune. Spre acest scop a și vorbit odată ministrul Fejérvary și a signalat în buget: necesitatea întărirea regimentelor husăresc de honvedime. Cele 10 regimenter existente vor mai primi pe lângă cele 4 escadroane fiecare încă câte 2 escadroane, cu scop ca în timp de răsboiu să se poată forma din aceste 20 de escadroane încă 5 regimenter. Artilleria se va sporii conform indicărilor din bugetul votat. Una dintre cele mai mari lipse, de care suferă honvedimea zace într'aceea, că numărul recruielor scade în mod neobișnuit. În sensul legii de acumă recrutarea se face mai întâi pentru armată comună, se mai iau 10% pentru rezerva de întregire și numai în urmă pentru honvedime, ceea-ce aduce cu sine scăderea contingentului în recrui și necesitatea de a conchiama la exercițiu de arme oameni înălțăti în etate, pentru a se putea întregi batalioanele. Spre a se putea evita aceasta, e bine, ca honvedimea să se recruteze imediat după armata comună cu un număr anumit, ear pentru rezervă să se recruteze, nu 10%, ci toți cei apti.

In parlamentul austriac încă se va discuta numai proiectul pentru armată, ci se va așterne și unul pentru armata teritorială (Landwehr). Recrutarea să nu se mai facă în anul al 20-lea, ci în al 21-lea. În ceea-ce privesce modificarea dispozițiunilor față de voluntari se cuprinde în următoarele: voluntariul, care servește un an, și nu poate sau nu voie să facă examenul și să fie lăsat să servească un an, i-se lasă însă dreptul să se servească afară din casarmă, cu spesele sale și a se supune a două-oară la examen, ca astfel dacă nu voie să facă ofițer, să devină cel puțin un sub-ofițer destoinic.

* (Averea societății pentru fond de teatră român.) Conform raportului comitetului numitei societăți avereia societății constă: a) Obligații de stat în preț de 21,325 fl. 66 cr. b) Acțiuni de ale „Albanei“ 7,800 fl.; c) Acțiuni de ale „Transilvaniei“ 900 fl.; d) Depozite la „Albina“ 17,776 fl. 2 cr.; e) Obligații private 100 fl.; f) Bani gata 146 fl. 88 cr., la olaltă 48,048 fl. 56 cr. Din anul trecut până adăsă sporit fondul societății cu 3,348 fl. 12 cr.

* (Falsificători de bani.) Jandarmaria a pus din nou mâna pe o bandă de falsificători de bani în Ujkcske. Matadorul acestei bande este cunoscutul falsificătoriu de bancnote, carele a mai fost de două ori pedepsit, Gerson Besse. Mașina e de ghips și e întocmită a imprima numai note de 1 fl.

* (Mersul trenurilor.) Planul de earnă pentru mersul trenurilor ung. n'a produs nici o schimbare pentru noi. Numai pe linia Brașov-Predeal trenurile Nr. 301 și 302 vor circula numai până în 15 Noiembrie.

* (Tren de plăcere la Viena.) Din incidentul expoziției jubilare în Viena, biroul orașenesc din Brașov a dispus să se aranjeze un tren de plăcere dela Brașov la Viena și îndărăt cu un preț scăzut de 50% pentru fiecare din clasele: I-a, a II-a și a III-a. Călătoria se va face din Brașov până la Cluj (din Brașov trenul va pleca Luni seara în 8 Octobre a. c. la oarele 7 și 10 min.) cu trenul de persoane obișnuit, ear din Cluj la Viena se va face cu un tren accelerat separat. Plecarea din Cluj va avea loc Marți, în 9 Octobre a. c. 6 oare dimineață, ear sosirea în Viena va fi Marți, 9 Octobre a. c. 9 oare seara. Doritorii din jurul stațiunilor învecinate ale Clușului, care vor se ia parte la aceasta călătorie, încă se pot bucura de acest preț redus de 50% tour și retour. Biletele de drum ale acestui tren au valoare 30 de lire și îndreptățesc pe călători a-face două intreruperi (odata în Pesta și încă odată) și ce privesce bagajul, au libertatea de a lua cu sine bagajul de 25 kilo greutate. Pentru copii mai mici de 10 ani se va face o reducere de de preț deosebită.

* (Vinuri.) Se scrie din Bordeaux, că din cauza căldurilor din ultimile lăzi se poate constata acum fără exagerație o bună recoltă de vinuri care va egala în calitate pe aceea din 1887, care ear a fost clasată între anii cei mai buni.

* (Papa Piu IX-lea și răposatul împărat german Frideric.) Pe timpul când încă răposatul împărat german Frideric era principe de coroană, cercetă pe papa Piu al IX-lea, și abătându-se dela obiceiul, nu voi să sărute mâna papei, dicând, că afară de mâna tatălui meu, a regelui, n'a sărurat încă mâna nici unui bărbat. Prințipele strins însă cu căldură mâna papei. Mai târziu, mai cercetând Frideric pe pontificele din Roma, papa l'a primit cu mâinile încrucișate la spinare.

* (Populația Franției.) Ministerul de comerțul francez a publicat încă în 30 Mai 1886 numărul populației și după acel raport numărul Franția 37,930,759 locuitori, între cari 1,126,531 esterni. Numărul germanilor e de 100,114, al belgienilor s'a sporit la 50,000, al italienilor la 24,000, ear al helvenților 12,000.

Bibliografie

„Lumina pentru toți“ revistă pedagogică apare în București de două ori pe lună, sub direcția lui Eniu Bălțean, calea moșilor Nr. 138: abonamentul pe an 12 lei. Cuprinsul Nrului 6, anul IV, 15—31 August 1888: Pentru cetitorii nostri. Direcția. — Mișcarea pedagogică din afară. — Transformismul D. Ionescu. — George Crețean, Al. I. Șontu. — Schițe din istoria pedagogiei, Ioan Rusu. — O carte de mare însemnatate, Ioan Rusu. — Metod, procedură și formă în pedagogie, E. B. — Din Ungaria, I. Rusu. — Bibliografie.

Loterie.

Mercuri în 3 Octombrie, 1888.

Brünn: 59 35 11 41 71

Bursa de Viena și Pesta.

Din 2 Octombrie 1888.

	Viena	B.-pesta.
Renta de aur ung. de 6%	—	—
Renta de aur ung. de 4%	100.15	100.—
Renta ung. de hârtie	90.30	90.15
Renta de aur austriacă	109.80	110.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	97.60	97.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	—	—
Galbin	5.76	5.71
Napoleon	9.59 1/2	9.60
100 narce nemțesci	59.57 1/2	59.70
London pe (poliță de trei luni)	121.90	121.90

